ויש לו בנים לא ישא אילונית שהיא זונה האמורה בתורה דאזונה כהנים הוא דמפקדי וישראל לא מפקדי משום הכי קתני כהן אמר רב הונא מאי טעמא דר' יהודה דכתיב [1]אכלו ולא ישבעו הזנו ולא יפרוצו כל ביאה שאין בה א] (א) פירצה אינה אלא בעילת זנות תניא רבי אליעזר אומר כהן לא ישא את הקטנה אמר ליה רב חסדא לרבה פוק עיין בה דלאורתא בעי לה רב הונא מינך נפק עיין בה רבי אליעזר סבר לה כרבי מאיר וסבר לה כרבי יהודה סבר לה כרבי מאיר דחייש למיעוטא וסבר לה כרבי יהודה דאמר אילונית זונה הויא וכרבי מאיר מי סבר לה והתניא קטן וקטנה לא חולצין ולא מיבמין דברי רבי מאיר אמרו לו לרבי מאיר יפה אמרת שאין חולצין [2]איש כתיב בפרשה ומקשינן אשה לאיש אלא מאי טעמא אין מיבמין [א"ל] קטן שמא ימצא סריס קטנה שמא תמצא אילונית ונמצאו פוגעין בערוה ותניא קטנה מתייבמת ואינה חולצת דברי רבי אליעזר וכרבי יהודה מי סבר לה והתניא זונה כשמה דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר זונה זו מופקרת רבי מתיא בן חרש אומר אפי' הלך בעלה להשקותה ובא עליה בדרך עשאה זונה רבי יהודה אומר זונה זו אילונית וחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות ר' אליעזר אומר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה אלא אמר רב אדא בר אהבה הכא בכ"ג עסקינן לאימת קני לה לכי גדלה בעולה היא אמר רבא מכלי לב אי דקדשה אבוה מההיא שעתא הוא דקני לה ואי דקדשה נפשה הא רבי אליעזר היא ולא רבנן אלא אמר רבא לעולם בכהן הדיוט וחיישינן שמא תתפתה עליו א"ה ישראל נמי פתויי קטנה אונס הוא ואונס בישראל מישרא שרי רב פפא אמר בכ"ג והאי תנא הוא דתניא [3]בתולה יכול קטנה ת"ל אשה אי אשה יכול בוגרת ת"ל בתולה הא כיצד יצתה מכלל קטנות ולכלל בגרות לא באתה רב נחמן בר יצחק אמר האי תנא הוא דתניא אין בתולה אלא נערה וכן הוא אומר [4]והנערה טובת מראה מאד בתולה ר' אלעזר אומר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה אמר רב עמרם אין הלכה כרבי אלעזר: **מתני'** לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא א"כ יש לו בנים ב"ש אומרים שני זכרים וב"ה אומרים זכר ונקבה שנאמר [5]זכר ונקבה בראם: **גמ'** הא יש לו בנים מפריה ורביה בטיל מאשה לא בטיל מסייעא ליה לרב נחמן אמר שמואל דאמר אע"פ שיש לו לאדם כמה בנים אסור לעמוד בלא אשה שנאמר [6]לא טוב היות האדם לבדו ואיכא דאמרי הא יש לו בנים בטיל מפריה ורביה ובטיל נמי מאשה נימא תיהוי תיובתא דרב נחמן אמר שמואל לא אין לו בנים נושא אשה בת בנים יש לו בנים נושא אשה דלאו בת בנים נפקא מינה למכור ספר תורה בשביל בנים: בית שמאי אומרים שני זכרים: מאי טעמייהו דבית שמאי ילפינן ממשה דכתיב [7]בני משה גרשום ואליעזר ובית הלל ילפינן מברייתו של עולם ובית שמאי לילפי מברייתו של עולם אין דנין אפשר

משאי

כל ביאה שאין בה פירצה. קטנה אתיא לכלל פירצה לכשתתגדל ולא ממעט אלא היכא דלא אתיא לעולם לכלל פירצה: **אין בתולה אלא נערה.** קשה דלהאי תנא אמאי איצטריך בשום מקום לכתוב נערה בתולה: **וכן הוא אומר והנערה טובת מראה מאד.** תימה דהכא משמע דרבקה נערה היתה ובסדר עולם (פ"א) תניא בהדיא שהיתה בת שלש כשנשאה יצחק ואי אפשר להגיה דהא תניא התם יצחק אבינו כשנעקד על גבי המזבח היה בן שבע ושלשים שנה וכו בפרק טולדה רבקה וכתיב ויהי יצחק בן ארבעים שנה וגו' נמצאת שהיתה בת ג' וה"ר שמואל חסיד משפיר"א הוכיח שהיתה בת י"ד מדתניא בספרי ו' זוגות שטותיהן שוות וקחשיב קהת ורבקה וקהת חיה קל"ג כדכתיב בקרא ואם היתה בת י"ד כשנשאה אז החשבון מכוון דכשנולד יעקב היתה בת ל"ד א) ויעקב היה בן ל"ט כשמתה רבקה הרי קל"ג שהרי כשנתברך היה בן ס"ג שאז מת ישמעאל וכל שנותיו של ישמעאל קל"ז כדכתיב וישמעאל (גדול מיצחק י"ד שנה ויצחק בן ס' שנה בלדת אותם א"כ ישמעאל) בן ע"ד ונשאר מלידת יעקב עד סוף שני ישמעאל ס"ג וי"ד נטמן בבית עבר כדאמרינן במגילה (דף יז.) ועשרים שנה בבית לבן ושתי שנים בדרך ואז מתה רבקה כדדרשינן (מדרש רבה קהלת פ"ג) אלון בכות שתי בכיות של רבקה ומניקתה הרי ל"ט וצריך לומר דמדרשות חלוקים זה על זה: **פנוי הבא על הפנויה כו'.** לאו דוקא נקט פנוי דכ"ש נשוי שמזנה על אשתו דמשוכה זונה: **לא יבטל אדם מפריה ורביה.** אע"ג דמרישא שמעינן לה דקתני כהן הדיוט לא ישא אילונית ולאו דוקא כהן כדאמרינן לעיל מ"מ איצטריך הכא להנך דיוקי דגמרא או משום פלוגתא דבית שמאי ובית הלל הדר תני לה: **מאשה לא בטיל.** פירש בקונטרס מדלא קתני לא יבטל מאשה: **א"ד מאשה בטיל.** להאי לישנא דייק מדלא קתני לא ישא אדם אשה שאינה בת בנים אלא אם כן יש לו בנים: **נפקא מינה למכור ספר תורה בשביל בנים.** כלומר להאי מילתא נמי נפקא מינה ול"ג למאי נפקא מינה דהא טובא נפקא מינה כדקאמר בהדיא אין לו בנים נושא אשה בת בנים יש לו בנים נושא אשה דלאו בת בנים ועוד אר"י דמאי למימר דאפילו יש לו בנים לעולם מצוה לישא בת בנים אלא מודו היכא דצריך למכור ספר תורה בשביל בת בנים כיון דיש לו בנים לא ימכור אאחר שמוצא שאינה בת בנים ולא יצטרך למכור:

מדעתיה

גמ' פוק עיין בה. אמאי לא ישא את הקטנה: **רבי מאיר חייש למיעוטא.** כדתניא לקמן קטן שמא ימצא כו' ה"נ חייש רבי אליעזר דשמא תמצא קטנה זו אילונית: **קטן וקטנה.** או קטן או קטנה: **איש כתיב.** בפרשת חליצה ואם לא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו: **פוגעים בערוה.** כיון דלאו בני הקמת שם נינהו פגע באשת אח שלא במקום מצוה דרחמנא פטריה דכתיב אשר תלד (דברים כה) פרט לאילונית (ב): **ואינה חולצת.** דאינה נפטרת לשוק בחליצתה דאין מעשה קטנה כלום אבל מתייבמת ותגדל אצלו ותתקיים מצות יבום: **כשמה.** לשון טועה שטועה מתחת בעלה לאחרים דלרבי אליעזר אין זונה אלא אשת איש: **מופקרת.** ואפי' פנויה מאחר שהפקירה עצמה לכל קרויה זונה אבל משום בעילה אחת לא הויא זונה הפנויה: **הלך בעלה.** לב"ד הגדול והוליכה להשקותה מי המרים שקינא לה ונסתרה ואסורה לו עד שתשתה עשאה זונה הואיל ונבעלה לפסול לה ואם מת אסורה לכהן: **אלא גיורת.** דנבעלה בנכריותה לעובדי כוכבים וכן משוחררת דעובד כוכבים ועבד הואיל ולאו בני קדושין נינהו פסלי: **ושנבעלה.** לפסול לה כגון א' מכל העריות וכגון בת ישראל לנתין וממזר: **לכי גדלה.** דקידושי קטנה לאו כלום הן והויא ליה כאנוסת עצמו ומפותת עצמו: **מכלי לב.** כמו מבלי לב: [**אי דקדשה אבוה כו'**]. האב זכאי לקדש בתו קטנה בפ"ק דקידושין (דף ג:) את בתי נתתי לאיש הזה (ג): **הא רבי אליעזר היא ולא רבנן.** בתמיה. דקתני לעיל רבי אליעזר אומר כהן לא ישא את הקטנה ומשמע דפליגי רבנן עליה וכה"ג מי פליגי רבנן (ג): **תתפתה.** ותזנה עליו לפי שאין בה דעת (ג) כלום: **רב פפא אמר בכהן גדול והאי תנא הוא.** דאסר קטנה מגזירת הכתוב: **בתולה.** מעמיו יקח אשה: [**מאשה לא בטיל**]. מדקתני לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא א"כ יש לו בנים ולא קתני לא יבטל אדם מאשה אלא אם כן יש לו בנים שמע מינה הא יש לו בנים מאשה לא בטיל דצריך לישא אשה אבל אין צריך לחזור אחר ראויה לבנים: **למכור ס"ת.** כדי לישא בת בנים ואם יש לו בנים לא ימכור אלא ישא עקרה או זקנה: **ב"ש אומרים שני זכרים.** אבל לא זכר ונקבה: **ילפינן ממשה.** שכיון שהיו לו שני בנים פירש מן האשה: **מברייתו של עולם.** אדם וחוה:

משאי

מסורת הש"ס

א) [לקמן קיט. וש"נ], ב) לקמן קיח: קיט. כתובות יט: נדה לב., ג) [לקמן קה: קיט.], ד) [עי' תוס' נדה לב. ד"ה שמא ותוס' לעיל כ: ד"ה או ותוס' גיטין מו: ד"ה המוליא], ה) לקמן סה:, ו) [נ"ל אלעזר], ז) [לעיל נט: וש"נ], ח) [לעיל לג:], ט) [לעיל ס. ע"ש], י) [לעיל מו. וש"נ], כ) [לעיל יב.], ל) [דברים כה].

◆

תורה אור השלם

1. ואכלו ולא ישבעו הזנו ולא יפרצו כי את יי עזבו לשמר: הושע ד י
2. ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי: דברים כה ז
3. אלמנה וגרושה וחללה זנה את אלה לא יקח כי אם בתולה מעמיו יקח אשה: ויקרא כא יד
4. והנער טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל: בראשית כד טז
5. זכר ונקבה בראם ויברך אתם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם: בראשית ה ב
6. ויאמר יי אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו: בראשית ב יח
7. בני משה גרשם ואליעזר: דברי הימים א כג טו

◆

גליון הש"ס

גמ' א"ל רב חסדא לרבה פוק. עיין גיטין דף כז ע"א: שם ר"ע אומר זונה זו מופקרת. עי' סנהדרין דף נ ע"ב תד"ה ת"ל ובת כהן: שם פתויי קטנה אונס הוא. יעין תוס' בירושלמי פ"ח דסוטה הובא בתוס' כתובות דף כ"ח ע"ב ד"ה מאן ועיין כתובות דף ט ע"א תד"ה ואב"א ושם דף מ ע"ב תד"ה הא לאו:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' כל ביאה שאין בה פריצה אינה: (ב) רש"י ד"ה הא רבי אליעזר וכו' רבנן עליה הס"ד: (ג) ד"ה תתפתה וכו' דעת חלים:

◆

תוס' חד מקמאי

והא דתנן וב"ה אומרים זכר ונקבה. וב"ש בשני זכרים מקיים מצות פריה ורביה דזכרים עדיפי מנקבות כדאמר לקמן בני בנים הרי הם כבנים סבר אביי למימר ברא לברא וברתא לברתא אבל ברתא לברא לא ופרי אלמא זכרים עדיפי מנקבות.

עין משפט נר מצוה

פד א מיי' פי"ח מהלכות יבום הלכה טו יח סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קמו סעי' ג ד:
פה ב ג מיי' פי"ז מהל' איסורי ביאה הל' יג:
פו ד מיי' פט"ו מהל' אישות הלכה א סמג עשין מט טוש"ע אה"ע סימן א סעיף א:
פז ה מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ה:
פח ו ז ח מיי' שם הלכ' טז ופי"א מהל' איסורי ביאה הלכה טו טוש"ע שם סעי' ח:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' כל ביאה שאין בה פירצה. נ"ב מלשון ופרצת ימה וקדמה:

◆

תוספות ישנים

פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה. והיכא ביש לרבי עקיבא דר' עקיבא אומר זונה זו מופקרת רבילה בונות כמה פעמים אבל בביאה ראשונה לא עשאה זונה ולר' אליעזר עשאה זונה בפעם אחת: א) ובזה ניחא דפריך לקמן וליליף מיצחק פי' שנשאה כ' שנה ואי כפ"ה שבת ג' שנים היתה א"כ משעה שהיתה ראויה להריון דהיינו מי"ג (בסמוך) [שנה] לא שהתה רק עשר שנים אלא ודאי בת י"ד שנה כדפרישית ות"מ קשה להכא דמשמע שלא היתה בוגרת ופרשי שהיתה בת י"ד שנה ושמא יש הרבה מדרשים חלוקים זה מזה: הא יש לו בנים בטיל מפריה ורביה בטיל נמי מאשה מדקאמר הכי ולא קאמר לא יבטל אדם מאשה בת בנים אבל אשה בעלמא נסיב מדלא קאמר הכי משמע דאף מאשה נמי בטיל כי יש לו בנים:

◆

מוסף רש"י

דחייש למיעוטא. בפרק הכל שוחטין (חולין ו.) גבי כותיים, שגזר על כל כותים משום אותם שמצאו דמות יונה בהר גריזים והשתחוו לה (לקמן קיט.). איש כתיב בפרשה. ואם לא יחפוץ האיש, איש פוטרה בחליצה ולא קטן (נדה לב.). ומקשינן אשה לאיש. דכתיב ואם לא יחפוץ האיש ולא קטן, ואשה נמי אע"ג דלא כתיב מיעוטא בעינן גדולה כאיש דאיתקש לה דכתיב בההוא קרא ועלתה יבמתו השערה (לקמן קה.). אלא מאי טעמא אין מייבמין. וינגלו יחד (נדה לב.). שמא ימצא סריס. לאו בר הקמת שם הוא ואינו מצווה לייבם, וכן אילונית, וכיון דמייבם בלא מצוה נושא אשת אחיו כונס וערוה היא וכרת (שם). ונמצאו פוגעין בערוה. דכיון דאינה ראויה להוליד לא קרינן בהו יהיה הבכור אשר תלד ופקעה מהן תורת ייבום וקיימו באיסור אשת אח (בכורות יט.). פנוי הבא על הפנויה כו' עשאה זונה. ליפסל מן הכהונה (סנהדרין נא.): דלבעילת זנות קרי זונה (תמורה כט.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones